

ДОКЛАД
ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНА ЗА ЧАСТНИТЕ
СЪДЕБНИ ИЗПЪЛНИТЕЛИ (ЗЧСИ)
(Резюме)

1. Цели на доклада

Настоящият доклад бе изготвен, за да оцени прилагането на Закона за частните съдебни изпълнители, приет на 10 май 2005 г., да очертае проблемни области и да предложи решения за усъвършенстване на системата на принудително изпълнение в България. При изготвянето на доклада са взети предвид данните, получени от проведени в периода март–април 2007 г. подробни анкети с участниците в процеса: 8 частни съдебни изпълнители, 9 държавни съдебни изпълнители 8 банки съдиите от 8 окръжни съдилища и адвокати. Проведените анкети са базирани на изработените от работната група критерии за мониторинг на прилагането на ЗЧСИ. Допълнително в доклада са ползвани статистическите данни от годишните отчети на Камарата на частните съдебни изпълнители, частни съдебни изпълнители и Съдебно-изпълнителни служби. С цел съпоставимост на информацията са използвани данните за периода, обхващащ второто шестмесечие на 2006 г.

ЗЧСИ влезе в сила на 1 септември 2005 г. и въведе смесена система, при която вискателят решава дали да се обърне към частен или към държавен изпълнител. На частните съдебни изпълнители може да бъде възложено и събирането на публични вземания. На 26.11.2005 г беше създадена Камарата на частните съдебни изпълнители (КЧСИ). Към момента на изготвяне на настоящия доклад в нея членуват 168 ЧСИ, които покриват почти всички съдебни райони в България. Министерство на правосъдието, с активната подкрепа на Проекта за реформа в търговското право на Американската агенция за международно равниие и КЧСИ, разработи всички подзаконовни нормативни актове, свързани с прилагането на ЗЧСИ: Наредба № 1 за условията и реда за провеждане на конкурс за ЧСИ, Наредба № 2 за задължителното застраховане, Наредба № 3 за годишните отчети, Наредба № 4 за служебния архив и Тарифа за таксите и разноските към ЗЧСИ, които бяха приети от министъра на правосъдието и Министерски съвет.

2. Законосъобразност

Резултатите от проведените анкети показват, че към момента на изготвяне на доклада като цяло се спазват законоустановените срокове във връзка с дейността на ЧСИ. Няма констатации за нарушение и на принципа за пропорционалност в изпълнителния процес. В някои случаи ЧСИ не прилагат процедурите по администриране на жалбите в тяхната цялост. Единодушно е становището че, съдебните изпълнители зачитат и спазват разпоредбите на закона. Анкетиранията обаче са идентифицирали някои празноти в правната уредба, които затрудняват съдебното изпълнение, по-точно става дума за съобразяване на някои текстове на ГПК с новите нужди на съдебното изпълнение.

По отношение на достъпа на ЧСИ до информация се констатира добра връзка с държавните органи и учреждения. Анкетираният обаче са на мнение, че държавните институции все още третират по различен начин ЧСИ от ДСИ, като забавят исканата информация от ЧСИ и сравнително по-често отказват предоставянето ѝ. Прямо задължението за оказване на съдействие по принудителното изпълнение от държавни органи анкетираният ЧСИ отбелязват, че съдействието с органите на полицията е много добро, като са единични случаите на откази от съдействие на ЧСИ.

3. Ефективност

Общият брой образувани изпълнителни дела при ЧСИ възлиза на 37 286 за второто полугодие на 2006 съгласно данните, отчетени в Годишния доклад на КЧСИ. Според официалната статистика на МП през второто полугодие на 2006 г. общо образуваните дела от ДСИ за страната са 22 727. Средният брой новообразувани дела на един ЧСИ е 238, докато при ДСИ той е 103, но тук трябва да отбележим големия брой висящи дела, по които работят ДСИ. Приблизително 80% от делата на анкетираният ЧСИ са с възкатель юридическо лице (най-често търговец). Това показва, че фирмите и бизнеса значително по-бързо се ориентират в новата система и възлагат надежди и доверие на ЧСИ.

Към края на 2006 г. на ЧСИ са възложени изпълнителни дела на обща стойност 339 558 651 лв., от които са събрани 89 386 884 лв. ЧСИ отчитат средна събираемост от 26%. Средната събираемост при ДСИ е 15,39%.

4. Професионализъм

Към момента на изготвяне на настоящия доклад над 60% от ЧСИ са участвали в организираният и провеждани от КЧСИ обучителни курсове, докато едва 3,5% от ДСИ са преминали подобни курсове към Националния институт на правосъдието (НИП).

С финансовата подкрепа на Американската агенция за международно развитие МП изгради информационна система на съдебното изпълнение в България. Системата е единна, електронна и уеб-базирана. Тя дава възможност за автоматизирано водене на регистрите на съдебните изпълнители. Тя ще създаде и условия за осъществяване на контрол върху дейността на СИ от страна на Инспектората на МП, както и допълнителна гаранция за прозрачност и сигурност за страните в принудителното производство.

Общото събрание на КЧСИ е приело Правила за професионално поведение на ЧСИ през септември 2006 г. Предстои на основата на тези правила до края на 2008 г. да се разработи Етичен кодекс на ЧСИ.

5. Отчетност и контрол

Паралелно с утвърждаването на системата на частното съдебно изпълнение, се развиват и усъвършенстват механизмите за външен контрол върху дейността на съдебните изпълнители, осъществяван от Съдебния инспекторат. В рамките на дейността на работната група за мониторинг по приложението на ЗЧСИ са разработени Наръчник на надзорния процес и Методика за провеждане на планови проверки на дейността на ЧСИ и е проведено обучение на съдебните инспектори по прилагането на тези документи.

За второто полугодие на 2006 г. Инспекторатът към МП е извършил 114 проверки на ЧСИ по конкретни жалби и сигнали. За сравнение проверките направени на ДСИ са 110. В резултат на констатираните нарушения пред Дисциплинарната комисия на КЧСИ са образувани 6 дисциплинарни производства (3 по искане на МП и 3 по искане на Съвета на КЧСИ), като по 2 от тях са наложени дисциплинарни наказания. Има и едно висящо съдебно дело за имуществена отговорност на ЧСИ. Няма повдигнати обвинения и влезли в сила присъди по наказателни производства срещу ЧСИ.

За периода на мониторинга е наложено дисциплинарно наказание на един ДСИ.

6. Препоръки

С оглед получените резултати от анкетираните могат да бъдат направени следните предложения:

- а) Повишаване на професионалната квалификацията на СИ.
- б) Тълкователни решения по няколко текста на ГПК.
- в) Предложения de lege ferenda
- г) Подобряване на контрола върху дейността на ЧСИ и по-специално Правилата за дейността на ДК.

7. Заключение

За периода на наблюдение ЗЧСИ е получил реално приложение както по отношение на институционалното изграждане на системата на частното съдебно изпълнение, така и по отношение на ефективността, бързината и законосъобразността при осъществяване на функцията по принудително изпълнение на влезлите в сила съдебни актове и други актове и документи, подлежащи на принудително изпълнение. За по-нататъшното утвърждаване на частното съдебно изпълнение са необходими текущо повишаване на квалификацията на съдебните изпълнители, усъвършенстване на системите за контрол и възприемане на единни практики и стандарти в дейността на съдебните изпълнители – в т. ч. и касаещи етичните правила за поведение.

Основен извод е, че въвеждането на института на ЧСИ значително допринася за подобряване бързината и законосъобразността на дейността по изпълнение на влезлите в сила съдебни актове и на изпълнението на актовете, издадени на извънсъдебни изпълнителни основания.